

Öxnevalla kyrka

Öxnevalla kyrka är pastoratets minsta kyrka och rymmer c:a 100 personer nere i kyrkan och ytterligare c:a 30 personer på läktaren.

Historik (*huvudsaklig text: Ingemar Svenungsson*)

Bygden kring Öxnevalla kyrka var tidigt bebyggd. Under medeltiden låg på nästan samma plats en kyrka av trä, som brändes ned några gånger under de talrika krigen mellan Danmark och Sverige. Den första stenkyrkan, som utgör kärnan till den nuvarande, uppfördes 1615. Den hade torn av sten, som senare förstördes. På "Klockekullen" strax öster om kyrkan har troligen en klockstapel av trä varit belägen.

Det äldsta bevarade sockenprotokollet är från 1747. Det tecknar bilden av en vanskött kyrka, murad av gråsten. Fönstren var små. Koret var smalare än långskeppet och skildes från detta av ett valv. Kyrkan var dragig. Den saknade torn, och klockstapeln av trä var i dåligt skick. En kyrkokista anskaffades med tre lås, för att kyrkokassan skulle vara i säkert förvar. Denna kista står fortfarande på sin gamla plats i koret. Våren 1772 inleddes en genomgripande reparation. Absiden revs, och kyrkan förlängdes 17 alnar åt öster. Fortfarande kan ses på södra muren, var det gamla koret slutade. Under stora uppoffringar uppfördes tornet 1788. Ovanför toringången kan fortfarande minnesplattan från tornbygget läsas:

I JESU NAMN BÖRJADES ARBETA PÅ DETTA KYRKORTORN I APRIL OCH
SLUTADES I JULI MÅNAD 1788.

GUSTAF D. III. DJE SVERIGES KONUNG. FRED. LILLIEHORN LANDSHÖFDING.
JOH. WINGÅRD BISKOP. PETER HELLING KYRKOH. PET. SAM. VENERSTEN
KAPELAN. KARL LARSSON I SIGÅRDEN, PER JÖNSSON I KÄLLEBERG,
KYRKOV.

Den 21 juni 1825 inträffade en förändring av kyrkan, som ingen väntat eller önskat. Genom ett åsknedslag förstördes kyrkan av en brand. Enligt en tradition skyndade kyrkoherde Kollinius till kyrkan men red omkull och skadade sig svårt. Bland inventarier som räddades, finns den tidigare nämnda ek-kistan och den kollektåv med silverkrans, som hänger över sidoingången. Det är skänkt av kapten Bökman, Brännared, 1767. Återuppbyggnaden av kyrkan påbörjades genast. För att arbetet skulle påskyndas och man skulle få kyrkan under tak före vintern, var det vid höga böter förbjudet att bjuda eller saluföra brännvin på arbetsplatsen. Gudstjänsterna hölls under bar himmel. Eftersom man ville ha ljusare i kyrkan, höggs muren ut, så att fönstren fick sitt nuvarande utseende. Den 23 oktober 1825 kunde man fira den första gudstjänsten i den återuppförda kyrkan.

Den stora klockan är omgjuten av den före branden befintliga klockan. Lillklockan skänktes av Abraham i Hås. På storklockans ena sida står Ps. 327:1 (Kom frälsta hjord och hör det ord). På lillklockans ena sida står Ps. 165:4 (Vak upp, hör ropet skallar). Den 22 september 1828 invigdes kyrkan av biskopen (dagen efter Horreds kyrkas invigning). Biskopen talade över 2 Krön. 2:21. Psalm 289 vers 3 sjöngs ur 1695 års psalmbok. (1819 års psalmbok kom inte i bruk förrän 1836). Kyrkan målades utvändigt 1829. Invändigt målades kyrkan av målare Stålbom, Varberg.

I slutet av 1800-talet kom krav på förbättringar. Det fanns t.o.m. förslag att riva kyrkan och bygga en större, såsom på så många andra håll. En ritning till en korskyrka finns i förvar, uppgjord av Adrian Pettersson. Lyckligtvis kom man på andra sätt att göra kyrkan rymligare. Prästbänken med

sitt galler togs bort. Predikstol och altare flyttades längre fram i kyrkan. Ny predikstol och altaruppsats anskaffades. Predikstolen med bokstöd i form av en uppslagen bibel är tillverkad på 1880-talet av Edvard Börjesson, Istorp. Den gamla inredningen såldes på auktion. Den äldre predikstolen har kunnat spåras. Den användes i Skattegården som mjölkbord.

Altaruppsatsen med de båda pelarna är utförd i Karl Johan-stil. Korset med Kristus-bilden uppsattes 1912. Kristus-bilden är från en äldre altaruppsats.

Dopfunten i bohusgranit är utförd 1969 av Erik Nilsson, Harplinge. Ljuskrönan i koret är från 1700-talet. I koret finns även en golvkandelaber, som är en gåva 1981 från utvandrade Öxnevallabors ättlingar i Amerika.

Moraklockan är inköpt 1953.

Nummertavlan i förgyllt trä med lyra och lager är från 1900-talets förra hälft.

Kormattan är vävd av Ingrid Brobeck, Skene, 1971.

I sakristian förvaras två gamla mässhakar, den ena från 1700-talet och den andra från 1800-talet. Sakristian byggdes 1962.

De båda korsfönstren med vackra glasmålningar ur Jesu liv är utförda av Ernst Söderberg, Sköldinge, och är en gåva år 1956 av bröderna Aggebrink, bördiga från Öxnevalla.

I sakristian finns en tavla över series comministrorum.

Församlingens kyrkvårdar finns uppptecknade på en annan tavla. I vapenhuset finns en tavla över fallna krigare vid Älvsborgs regemente.

1893 byggdes den första kyrkorgeln. Den ersatte ett orgelharmonium, som nu förvaras på Alingsås museum. 1968 fick kyrkan en ny orgel med 13 stämmor, byggd vid Tostareds orgelfabrik.

1974 målades kyrkan invändigt. Väggmålningarna i marmorering övermålades då med den nuvarande vita färgen.

Den för kyrkan karaktäristiska tornspiran uppfördes 1911. Arkitekt var Gottfrid Ljunggren.

En inre renovering av kyrkan genomfördes 2011.

Kyrkan och församlingshemmet är belägna på en grusås. Enligt en tradition hittades här i ett grustag den s.k. kulknappen, som Karl XII säges ha blivit skjuten med.

TACK O GUD ATT I DIN KYRKA

VÅRA FÄDERS TEMPELGÅRD

DU BESKÄR OSS LJUS OCH STYRKA

OCH DIN TROGNA HERDEVÅRD.

Källor: Hilbert Ernholdt: Öxnevalla kyrka. Några bidrag till dess historia. Till 100-årsminnet de 23 oktober 1925.

Knut Hansson: Landet kring Veselången, 1978.